Malaparte i närbild

Curzio Malaparte, t. h., diskuterar en scen i sin film "Den förbjudne Kristus" med huvudrollens framställare, den begåvade unge italienske skådespelaren Raf Valone.

CURZIO MALAPARTE hör till det slaget av människor som alltid låter tala om sig. Som kanske ingen annan av den nu levande generationen av italienska författare har han förstått att väcka strid omkring sitt namn. Strid och skandal eller snarare skandal och strid, för att nu vara exakt i fråga om frekvensen. Det går knappast en vecka utan att hans namn skyltar i dagspressens — dagspressens mera än de litterära tidskrifternas — spalter, och de konversationer vid apéritifglasen på Roms Via Veneto som fladdrat omkring denne författare och journalist är oräknade. Det finns gott om folk i Italien som ser rött när de hör Malaparte nämnas. Ingen är mera förtjust över detta än Malaparte själv. Visserligen beklagade han sig häromdagen för den som skriver detta över att han alltid har varit hatad av den italienska publiken, men uppriktigt sagt verkade det tonfallet av beklagande inte alldeles övertygande. Ty detta att vara huvudpersonen i på löpande band tillverkade skandaler och föremålet för hetlevrade debatter, det är en roll som Malaparte spelar suveränt och som han uppenbarligen älskar.

Senast i våras höll det på att bli uppror i Neapel för Malapartes skull. Författaren hade tydligen inte ro att längre vila på de lagrar han skurit med sin bok "Kaputt". Så skrev han *La Pelle*, mera ett närgånget tidsdokument än en roman. Lokalpatriotismens och moralens väktare i den livliga staden vid den sköna golfen reste omedelbart borst. En ny, typisk Malaparteskandal befann sig i snabb utveckling. Malaparte, fick man veta, hade skändat la bella Napoli. Han hade, genom att med för inga detaljer ryggande hänsynslöshet skildra stämningar och framför allt det moraliska tillståndet i Neapel under de sista krigsåren, kastat smuts på den inte blott sköna, utan därtill oförvitliga stad vilken man som bekant bör ha sett innan man dör. Den neapolitanska lokalpressen glömde under veckor att informera sina läsare om andra och, tycker måhända en utomstående iakttagare, viktigare händelser som vid den tiden inträffade på vår planet i sin iver att en gång för alla avrätta denne skamlöse helgerånare. Men inte nog härmed. Det gode selskab, representerat av Neapels borgmästare, utfärdade i av indignation skälvande ordalag en på stämplat och sigillförsett papper präntad bannbulla mot författaren. Malaparte förbjöds uttryckligen att med sina av tusen skandaler smutsiga sandaler besudla den sköna sirenen Parthenopes jungfruliga mark. Malaparte njöt synbarligen av att få uppträda i rollen av gossen Ruda — eller måhända förrädaren Peterzohn — i detta neapolitanska Grönköpingsdrama och skrev den kanske roligaste, spydigaste och elegantaste insändare som någon italiensk tidning någonsin har publicerat.

Ett kvartsekel har förgått sedan denne son av en tysk fader och en italiensk moder, född och uppvuxen i Italiens hjärtprovins, Toskana, med ungdomlig brio och oförneklig formell elegans varierade futurismens litterära temata och program. Åren har naturligtvis inte gått denne "ärkeitalienare" (för att nu påminna om titeln på ett av hans bästa ungdomsverk) och vittbereste kosmopolit spårlöst förbi. Kvinnorna konstaterar med hänförelse att Curzio Malaparte, vid 53 års ålder, äger de grå tinningarnas charm i oemotståndligt hög grad, men där han nu står solbränd och smärt, iförd en kokett sportjacka med en schweizisk skidklubbs emblem fastsytt på bröstfickan, på piazzan i den lilla toskanska byn Montepulciano och regisserar sin första film förefaller han inte ha förlorat något av sin ungdoms häpnadsväckande vitalitet. Han är fortfarande den evigt unge, oförbrännlige Curzio Malaparte, sprudlande av livfullhet, full av infall, och träffar man honom senare mellan skål och vägg, så undgår inte den tröge svenske lyssnaren det öde som så ofta blir hans på dessa sydliga breddgrader: att gripas av en känsla av avund inför människor som förmår att till synes utan den ringaste möda under en timslång monolog ex tempore ge en elegant avrundad, formellt briljant framställning av ett ämne vilket som helst. I detta de benådade konversatörernas land skulle Curzio Malaparte kunna göra anspråk på att bekläda posten som hedersordförande i de oförberedda talarnas klubb — men, vid Apollo, av en annan klass än den svenske middagstalarens! Han talar som han skriver — rättare: han skriver som han talar. Snabbt, flödande, spirituellt, provocerande, motsägelsefullt ofta nog, men aldrig ett ögonblick lockar hans konversation motparten till en enda förstulen liten gäspning. Kanske är han inte någon så förfärligt märklig djuping, denne italienske journalist och författare, vilken man har utsikt att träffa lika ofta i Paris som i hans utmanande placerade och arkitektoniskt groteska villa på Capri, men ett sprakande intellektuellt fyrverkeri kan också vara nöjsamt att betrakta.

Malapartes nästa bok kommer att heta *Il ballo di Cremlino*, och av de muntligt återgivna stickprov på dess innehåll han ger kan man förutse att det blir en — nej, inte en allvarlig, vetenskaplig analys av det sovjetryska samhället, men i stället med elegans och fräckhet ritade snabbporträtt av en rad av divorna i Kreml, vilka Malaparte sett på nära håll, belysande anekdoter, kvickt formulerade iakttagelser av och omdömen om det litterära och kulturella livet i Moskva. Ett gement roligt kapitel bör bli det i vilket Malaparte skildrar en bankett som de sovjetryska författarna gav till sin italienske gästs ära, kulminerande i gästens spydiga men avväpnande tacktal. Till vår uppbyggelse konverserade Malaparte på en kvart ihop detta dråpliga, men ännu oskrivna kapitel. Det var ett mästerstycke av konversationstalang.

Men när den boken kommer att ligga på bokhandelsdiskarna, det kunde Malaparte inte säga. Ty tills vidare har han givit sig filmen i våld. Av de fem moderna italienska författare som väl är mest kända hemma i Sverige — Alvaro, Bacchelli, Moravia, Malaparte och Silone — har åtminstone de tre förstnämnda redan producerat sig på filmens språk, antingen omarbetat egna eller andras romaner eller skrivit direkt för filmen, och Moravia är bl. a. numera fast filmkritiker i veckotidningen l'Europeo. Malaparte följer nu deras exempel, men det är på något sätt betecknande för denne mångfrestares okuvliga lust att experimentera att han inte nöjer sig med att skriva ett filmmanuskript och så sälja det till ett filmbolag. Under vår samvaro över ett veckoskifte i Toskana hann Malaparte bland mycket annat också med att vältaligt utveckla sitt aktuella älsklingstema: den allmänna filmkrisen i världen, orsakerna till samt botemedlen mot densamma. Receptet på hans patentmedicin är särdeles enkelt: en film måste, liksom en bok, en skulptur, en tavla eller vilket annat konstverk som helst, vara e n persons verk. Lika litet som man kan tänka sig att det blir en bra tavla om tio målare, utrustade med var sin pensel och var sin palett, ger sig på att fylla en duk med färger, lika litet kan man förvänta ett gott resultat om tio personer, olika varandra i fråga om konstnärlig smak, talang, ambition, för att inte tala om sådana från artistisk synpunkt ovidkommande faktorer som pengar och kulissintriger, ställer sig vid spisen i ett filmkök för att laga en filmsoppa. Det blir ingen god olla podrida av det. Sitt recept tillämpar nu Malaparte på sin egen och första film: han har skrivit manuskriptet och de i dialogen inströdda sångerna, skrivit musiken till dessa (riktigare: eftersom han inte kan skriva noter, har han gnolat melodierna och låtit en kompositör översätta dem till notspråket), och med det materialet i portföljen gick han sedan till en kapitalstark filmdirektör i Rom och frågade: "Min herre, vill ni ge mig de nödvändiga pengarna och tekniska hjälpmedlen för att göra en film som jag har tänkt att själv regissera? Men kom ihåg att jag aldrig har regisserat en film förr. Jag är amatör — men har mina idéer om filmregi." Den penningstarke filmdirektören svarade: "Min herre, ingenting skall bli mig kärare!" Se, det var en happy end!

Il Cristo proibito, "Den förbjudne Kristus", heter den säkert inte ointressanta film som Malaparte nu håller på att avsluta, och redan denna provokativa titel antyder ju att receptet på denne italienske författares patentmedicin för den sjuka Filmia inte är fullständigt med de redan angivna ingredienserna. E n konstnär skall signera en film, men det skall vara en p r o b l e mfilm. Biografpubliken är, påstår Malaparte utan att röja ett enda tveksamt tonfall, utledsen på att se vackra flickor och nakna flickben. Den vill bli ställd inför och uppröras av problem, av aktuella men eviga moraliska problem — som nu t. ex. problemet med den förbjudne Kristus, med honom som det moderna samhället inte har någon plats för. Vad han menar med den kanske inte alldeles originella, men i vart fall originellt analyserade och varierade tesen, det skulle behövas en spalt för att återge. Storyn skall inte heller återberättas. Men så mycket kan dock antydas som att "Il Cristo proibito" är en film med en energiskt poängterad social tendens, upprorisk mot en hel del vedertagna moralbegrepp, och att den fullföljer den nyrealistiska italienska filmskolans unga men lysande traditioner.

Om en filmregissörs stundom oväntade vedermödor i Italien berättade Malaparte slutligen också många dråpliga ting. I filmen ingår bl. a. en religiös procession, som nog kommer att förbrylla publiken i ickekatolska länder, en besynnerlig men absolut autentiskt italiensk syntes av begabberi och fromhet. Den kommunistiske borgmästaren — i det civila skomakare — i Seretano, en grannby till Montepulciano, hade fått för sig att den scenen skulle spelas in i hans by. Förfärad kom han en dag till Malaparte och berättade att han hört ett rykte om att den gudlöse regissören tänkte låta en av processionsdeltagarna med en revolver skjuta på krucifixet, symboliskt mörda Frälsaren själv! Det kan jag under inga förhållanden gå med på, dekreterade den kommunistiske borgmästaren-skomakaren, för jag har order från partiledningen i Rom att vi skall hålla oss väl med De Gasperi och de kristna demokraterna... Lättad erfor borgmästaren att scenen skulle tas upp på piazzan framför domen i Montepulciano. Där hade emellertid det grundlösa ryktet också hunnit sprida sig, och en av det lilla samhällets stöttepinnar vände sig bekymrad till sin granne biskopen. Denne vise man, refererar Malaparte med en spjuverglimt i ögat, tvådde sina händer, klappade lugnande sitt oroliga barn på axeln och sade: "Min son, vad vill du att jag skall göra — filmen har ju blivit godkänd av den kyrkliga censuren! Rom har talat, vi har blott att undergivet böja oss!"

AGNE HAMRIN

Svensk Koreafilm skall spelas in

En svensk dokumentärfilm från Korea med det svenska fältlasarettet på framträdande plats skall spelas in av personal från Kinocentralen, som på lördagen reste med flyg till ort och ställe.

Det skall bli en spelfilm med handling. Handlingen rör sig om en svensk journalist på reportageuppdrag i Korea. Han spelas av Tord Andersén. Regissör Gunnar Höglund står för regin, och för fotot svarar Gunnar Westfeldt. Ett konsortium på fem personer har satsat pengar för företaget, som har Röda korsets välsignelse. Det understöds av FN:s hjälporganisation i Japan, som bidrar med uppehälle och fria resor för inspelningspersonalen, samt SAS.

Expeditionen beräknas vara borta en och en halv månad.

Brinnande och balanserad

Emilia Fogelklou i katedern.

I EN TIDIGARE BOK, "Arnold", har *Emilia Fogelklou* redan givit oss ett stycke av sina memoarer; det är en skildring av hennes man och deras äktenskap, som har en egenartad intensitet och storhet. Hennes senaste bok, *Barhuvad* (Bonniers, 11:50), är en memoar i mera egentlig mening och går över barndoms- och ungdomsåren ända fram till det sent ingångna äktenskapet (1878—1922). Berättelsen om miljö och yttre händelser — i den mån man kan tala om något yttre, då allt ses genom ett temperament — är i och för sig utomordentligt givande. Man fängslas av bilderna från barndomen, från studieåren i Uppsala, från lärararbetet i Göteborg, Djursholm och Kalmar, från utlandsresorna för orientering i samtidens religiösa liv. Bokens undertitel är "En bildningskamp", och den beteckningen är berättigad; det finns få motsvarigheter i vår litteratur till denna uppriktiga och lidelsefulla framställning av hur en människa, en god och betydande människa, blir till.

Men just därför knyter sig intresset främst till de inre upplevelserna. "Brinnande hjärtat" var brödernas öknamn på den lilla flickan Emilia, och det var förvisso välförtjänt: hon gladdes, upprördes, nedstämdes över hövan. Detta temperament blev grundvalen för hennes tro och för inriktningen av denna tro. Då hon som skolflicka hörde kväkarnas tro på "det inre ljuset" kännetecknad som en villfarelse ropade hon ut "den villfarelsen har jag"; så förblev det, och årtionden senare gav hon i boken om kväkaren James Nayler en utmärkt teckning av denna religiöst och politiskt lika befruktande föreställning. Vid några och tjugu års ålder kom den egentliga omvändelsen; beskrivningen kunde vara hämtad ur William James, men på dess ärlighet tvivlar man inte: "All tyngd och vånda, hela overklighetstillståndet sjönk undan. Hon förnam levande godhet, glädje, ljus som en genomstrålande klar, lyftande, omslutande, otvetydig verklighet djupt inifrån. Det första uttryck som kom för henne — fast det dröjde länge — var: detta är den stora Barmhärtigheten, detta är Gud, ingenting annat är så v e r k l i g t som detta."

Därmed var en fästning uppförd som ingen fiende kunde förinta. Tvivel och oro kring skilda ting var möjliga, men inte när det gällde förvissningen att denna känslokris bevisade tillvaron av en ledning, en mening utanför. Frågorna om Guds egenskaper och verksamhet tycks aldrig ha trätt i förgrunden. Gud blev det inre ljuset, en garant för värderingar, en symbol för sammansmältningen av trygghet och passion. Och denna strålglans omgav livet, vännerna, arbetet och kampen om ståndpunkt i detaljer.

Den brinnande anden saknade dock inte balans. Vad man brukar kalla "ofruktbart grubbel" blev henne i stort sett främmande. Hon kom därför inte fram till de stora religiösas djupgrävande, men väl till ett gott, verksamt och lyckligt liv — det är en glad människa som skrivit "Arnold" och "Barhuvad", det får man inte glömma. Typiskt är att samvetsömheten, ehuru stor och fint skildrad, dock hållits inom rimliga gränser. Då författarinnan som studentska i Uppsala inbjöds till en eftertraktad tillställning och fick höra att en snorkig kamrat inte skulle få komma med blev hon först glad och sedan arg på sig själv över denna glädje; för att straffa sin stygghet svarade hon nej. Men hon fortsatte inte med funderingar över att hon varit uppoffrande och ädel, utan kände handlingen "som rengöring efter en stinkande fläck". I syndkänslans och självplågeriets labyrint har hon inte hamnat — en anständig jämvikt har uppnåtts i sökandet. Man betvivlar rent av att hon känt "hjärtats förkrosselse" — oron och självkritiken har alltid haft gränser.

Samma iakttagelse gör man då fru Fogelklou i citat eller egna reflexioner berör det speciellt kristliga ordet ödmjukhet. Ordet används ofta på ett utmanande sätt; man domderar om ödmjukhet som en korpral om enskild ställning, och betygandet av ödmjukhet inför Gud blir så uppenbart en metod att uttrycka överlägsenhet mot människor. Och å andra sidan finns dessa olyckliga strävare efter ödmjukhet som söker krypa ur sitt eget skinn för att klara prestationen. Emilia Fogelklou är inte omedveten om problemet, men det kan inte påstås att hon på allvar söker reda upp det: än är hon orolig för att talet om Gud beslöjar självhävdelse, än säger hon sig vilja bli "den allra vanligaste människan" (vilket just verkar falsk ödmjukhet). Det väsentliga är att hela hennes bok visar att hon i livet löst dilemmat; den starka känslan och den omedelbara godheten har givit henne segern. Och därför har hon kunnat skriva denna fina, märkliga och gripande bok, som ger uppbyggelse genom att den så hederligt skildrar en hederlig människa.

HERBERT TINGSTEN

Högre studier för icke-student
Konferenser med skolmän pågår

Möjligheterna för icke-studenter att få tillträde till högre utbildning är f. n. föremål för en utredning som nu påbörjats med konferenser mellan representanter för olika grenar av det svenska skolväsendet. Utredningens huvudmål är att undersöka om nuvarande bestämmelser för åtnjutande av högre utbildning är för rigorösa, och om en bättre yrkesvägledning kan åstadkommas.

— I första hand tar vi sikte på sådana grupper som folkskollärare, elever vid socialinstitut och över huvud taget personer med sådana förkunskaper att kompletteringarna inte behöver bli alltför stora, säger utredningsledaren, nyutnämnde professorn i civilrätt vid Stockholms högskola Folke Schmidt. Även i fråga om korrespondensinstitutens elever kommer vi att undersöka möjligheterna till högre utbildning.

Professor Folke Schmidt

De parter med vilka man hittills konfererat är folkskollärarförbundet och folkskollärarinneförbundet, svenska socionomförbundet och nämnden för uttagande av landsfiskalsaspiranter. Vidare har man konfererat med rektorn vid socialinstitutet i Stockholm, Gunnar Heckscher. Under de följande veckorna skall överläggningar hållas med handelshögskolans i Stockholm lärare och elever, företrädare för handelsgymnasier, tekniska gymnasier, navigationsskolor, specialgymnasiet på Hvilan m. fl. Man söker speciellt kontakt med utbildningsanstalter som i ett eller annat hänseende ger utbildning likvärdig med gymnasierna och som i varje fall står över realskolans nivå.

— Med skärpa skall framhållas, säger professor Schmidt, att det här icke är fråga om någon standardsänkning. Den intellektuella standarden kommer att ligga högt. Sedan blir det en annan fråga hur pass starka garantier man måste ställa beträffande förkunskaperna.

Skåpbil kastades mot mor och dotter

En kraftig krock mellan en personbil och en skåpbil inträffade på lördagen i korsningen Brännkyrkagatan—Kristinehovsgatan. Skåpbilen slog runt och blev liggande på gångbanan, där 38-åriga sömmerskan Gertrud Elisabet Östman och hennes 2-åriga dotter Elsa Gunilla Kristina träffades av bilen och skadades.

Varken de tre åkande i personbilen eller skåpbilens förare blev skadade. När skåpbilen rullade upp på gångbanan slog den av en belysningsstolpe. Både skåpbilen och personbilen fick stora skador.

Den lilla flickan och hennes mamma fördes i ambulans till Södersjukhuset. Flickan hade endast fått skrubbsår, medan modern klagade över smärtor i ryggen och fick stanna på sjukhuset.

Annons.

Den värdefulla mattan bör någon gång emellanåt behandlas av specialisten. Ring till Saltsjöbadstvätten, tel. 19 02 80.

Sigfrid Siwertz

SLOTTSFINAL

"både i sin eleganta lätthet och sin sp... tiga målmedvetenhet . . . ett kraftprov."

Staffan Björck i DN

11:—, inb. 15:—

BONNIERS

17:50, inb. 22:50

India-brand

av ARTUR LUNDKVIST

Dagens Indien med dess väldiga sociala problem dess prakt och dess bisarra motsägelsefullhet.

Rikt illustrerad med fotografier och färgbilder.

BONNIERS

Minnen från ett rikt andligt liv

Emilia Fogelklou

BARHUVAD

11:50, inb. 15:—

BONNIERS

En enastående ögonfägnad

ger 12 akvareller i färg och 26 pennteckningar av lappmarksdoktorns egen hand åt hans vackra och varma bok.

Einar Wallquist

Bilder från mina lappmarksår

17:50, inb. 23:—

BONNIERS

En skön konstnärssjäls bekännelser

Detta är en bok om en ung konstnärs vandrings- och studieår i seklets begynnelse. Carl Palme var en rik mans son, såg otäckt bra ut och hade en glupande aptit både på livet och konsten. Palme hann med att personligen ta del i det mesta som hände på konstfronterna men ännu mer har han fått ut av kamratlivet och diskussionerna på dåtidens literat- och bohêmekrogar. Och så var det kvinnorna! Även i detta avseende har han nog hunnit med det mesta, och han skildrar sina brokiga äventyr på samma sätt som sina allvarligare konstupplevelser: med en blandning av road minnesgodhet och sardonisk skärpa. Den unge hetsporren från sekelskiftet har blivit en vis äldre herre, "un monsieur qui regarde", men tjuvpojksglimten sitter kvar i ögonvrån.

Carl Palme: KONSTENS KARYATIDER

Häft. 14:50 Inb. 18:— Halvfr. 26:—

RABÉN & SJÖGREN

Nu kommer

General Lucius D. CLAY

EUROPAS ÖDESTIMMA

Den amerikanske ockupationschefen i Tyskland skildrar fyra kritiska år, kulminerande i historiens mest dramatiska slutfas, luftbron till Berlin.

"Den viktigaste bok som skrivits om USA:s utrikespolitik sedan kriget", enligt en amerikansk kritiker.

Översättning av generalmajor Henry Kellgren — *Illustrerad Kartor Kronologi* — *Pris häft. 17:50 inb. 22:—*

SAXON & LINDSTRÖMS

© Tingstensamlingen — Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.